

Conceptexamenprogramma Chinese taal en cultuur Havo

Versie 2

September 2025

Conceptexamen- programma

Chineze taal en cultuur

Havo

Versie 2

September 2025

Verantwoording

2025 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteur

SLO

Informatie

SLO

Postbus 502, 3800 AM Amersfoort

Telefoon (033) 4840 840

Internet: www.slo.nl

E-mail: info@slo.nl

AN 9.8055.048

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
Leeswijzer	4
Meer informatie	5
2. Karakteristiek	6
Kenmerken van de taalvakken	6
Kenmerken van het vak Chinese taal en cultuur	7
Chinese taal en cultuur als schoolvak	8
Chinese taal en cultuur in de schoolsoorten	8
Havo	9
Vwo	9
3. Raamwerk met domeinen en subdomeinen	10
4. Eindtermen	11
Domein A Communicatie	11
Subdomein A1 Rijke ervaringen met taal	11
Subdomein A2 Receptie	12
Subdomein A3 Productie en interactie	13
Domein B Taalbewustzijn	16
Subdomein B1 Taal als fenomeen	16
Subdomein B2 Taal en individu	16
Domein C Cultuurbewustzijn	20
Subdomein C1 Cultuur in fictie	20
Subdomein C2 Cultuur en de maatschappij	22
Bijlage – Begrippenlijst	24

1. Inleiding

Voor je ligt het conceptexamenprogramma Chinese taal en cultuur voor het havo – **versie 2**. In 2022-2024 heeft de vakvernieuwingscommissie moderne vreemde talen de eerste versie van dit conceptexamenprogramma ontwikkeld – tegelijkertijd en in samenhang met de andere conceptexamenprogramma's moderne vreemde talen voor alle schoolsoorten en leerwegen.

Op basis van de conceptexamenprogramma's voor de moderne vreemde talen die worden afgesloten met een school- én centraal examen heeft het College voor Toetsen en Examens (CvTE) conceptsyllabi ontwikkeld voor de inhouden die aan het centraal examen zijn toegewezen. De syllabuscommissie heeft bij de uitwerking hiervan adviezen gedaan voor aanpassingen in de conceptexamenprogramma's. SLO heeft deze gewogen en heeft op basis daarvan verbeteringen gedaan die ook zijn doorgevoerd in de programma's voor Chinese taal en cultuur. Daarnaast zijn er ook aanpassingen gedaan op basis van de afstemming met conceptkerndoelen en de afstemming tussen vakken. Dit heeft geleid tot de versie 2 die voor je ligt.

SLO zal alle conceptexamenprogramma's beproeven in de onderwijspraktijk. De feedback die wordt opgehaald bij leerlingen, leraren en andere betrokkenen wordt gewogen en waar nodig worden de conceptexamenprogramma's aangescherpt. Daarna worden de documenten vastgesteld door het ministerie van OCW. Vanaf dat moment kunnen de definitieve examenprogramma's geïmplementeerd worden.

SLO voert in [opdracht](#) van het ministerie van OCW regie over de actualisatie van het gehele curriculum.

Leeswijzer

Dit conceptexamenprogramma begint met een karakteristiek, waarin de visie op Chinese taal en cultuur en de positie van het vak in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs staat beschreven. Daarna volgt het raamwerk: een schematische weergave van de inhouden per domein of subdomein. Vervolgens volgen de eindtermen. Per eindterm is een doelzin, uitwerking ('Het gaat hierbij om') en een illustratie ('Te denken valt aan') opgenomen. De doelzin en uitwerking behoren tot het wettelijk deel; de illustratie tot het niet-wettelijke deel. Bij de eindterm staat of het om een beheersingsdoel gaat (B), een

ervaringsdoel (E) of dat er sprake is van een hybride doel (H), een combinatie van beheersing en ervaring. Tot slot staat in de bijlage de begrippenlijst.

Meer informatie

Meer informatie over de inhoudelijke keuzes en de inrichting van het proces is te vinden in het toelichtingsdocument conceptexamenprogramma's moderne vreemde talen voor vmbo, havo en vwo - versie 2 (Fasoglio, Leunissen & Tammenga, 2025).

Alle informatie over de totstandkoming, de opzet, werkwijze en inhoud van de conceptexamenprogramma's is te vinden op:

<https://www.actualisatie-examenprogrammas.nl/moderne-vreemde-talen>

2. Karakteristiek

Kenmerken van de taalvakken

Onderwijs in de moderne vreemde talen (mrt) leidt leerlingen op tot taalvaardige, cultuurbewuste en taalbewuste burgers die kunnen deelnemen aan digitale en niet-digitale communicatie in meertalige en pluriculturele contexten. Het bevordert hun zelfvertrouwen, zelfredzaamheid, reflectie en creatieve vaardigheden in de communicatie in een vreemde taal. Leerlingen verbreden hun horizon en verkennen eigen kwaliteiten, voorkeuren en mogelijkheden als het gaat om taal en cultuur. Zij leren kritisch om te gaan met een diversiteit aan media en bronnen in andere talen, en ze leren bewust, doelgericht en passend te communiceren. Talenonderwijs bereidt leerlingen voor op het zelfstandig verder ontwikkelen van hun taalbeheersing, ook buiten school. Het bereidt ze voor op een vervolgopleiding of beroep en op deelname aan de maatschappij. Daarmee vergroten leerlingen hun kansen in vervolgopleidingen en bij beroepskeuze.

Door kennis en vaardigheden op te doen in andere talen en culturen worden leerlingen zich bewust van hun eigen talige en culturele identiteit en leren ze omgaan met andere culturele perspectieven. Dat draagt bij aan het realiseren van burgerschapsdoelen in de internationale samenleving.

De moderne vreemde talen krijgen in een doorlopende leerlijn vorm vanuit drie invalshoeken: communicatie, taalbewustzijn en cultuurbewustzijn.

Communicatie

Aan de hand van rijke input werken leerlingen aan hun taal- en informatievaardigheden in uiteenlopende communicatieve contexten en met verschillende media. Ze leren de taal te gebruiken om doelen te bereiken en om de communicatie te bevorderen. Daarbij zetten ze hun meertalige en pluriculturele repertoire in. Ze leren digitale technologie kritisch in te zetten om effectief te communiceren en om een taal te leren. Ze experimenteren met verschillende creatieve vormen van taal. Bij het ontwikkelen van de taalvaardigheid gebeurt dit op een manier die past bij de mogelijkheden van de leerlingen. Waar nodig wordt dit ondersteund met passende hulpmiddelen.

Taalbewustzijn

Leerlingen ontwikkelen kennis over taal als fenomeen. De focus ligt daarbij op het Chinees in relatie tot andere talen. Ze maken kennis met taalvariatie binnen de Chinese taal. Leerlingen ontwikkelen inzicht in de effecten van taalgebruik op

de ontvanger en oefenen in het toepassen van die inzichten. Leerlingen worden zich bewust van hun meertaligheid en die van de ander en verkennen de relatie tussen taal en identiteit. Zij leren hun hele taalrepertoire effectief in te zetten in de communicatie en in hun leerproces. Leerlingen doen inzichten op over taalleerprocessen en het leren van een nieuwe taal in het bijzonder. Er wordt gestreefd naar de ontwikkeling van een open en nieuwsgierige houding ten aanzien van taal en het leren van talen.

Cultuurbewustzijn

Door middel van gevarieerde bronnen en culturele ervaringen ontwikkelen leerlingen inzichten in de culturen van gebieden waar Chinees wordt gesproken. Leerlingen zetten deze inzichten functioneel in om effectief te communiceren in pluriculturele contexten. Ze worden zich bewust van verschillende culturele perspectieven. Ze verruimen hun blik op talige en culturele diversiteit. En ze leren open en beargumenteerd te reflecteren op hun eigen culturele perspectief en dat van anderen. Leerlingen doen ervaring op met diverse vormen van fictie. Ze kennen betekenis en waarde toe aan deze werken vanuit een persoonlijk perspectief en vanuit de sociaal-culturele context.

Samenhang

Leerlingen ontwikkelen kennis en vaardigheden in een vreemde taal. Daarbij zetten ze kennis en vaardigheden in die ze opdoen bij Nederlands en andere talen. De samenhang tussen deze talen is zichtbaar in de drie vergelijkbare invalshoeken: communicatie, taalbewustzijn en cultuurbewustzijn (bij Nederlands: communicatie, taal en literatuur). Daarmee leren leerlingen talen in een samenhangend perspectief te zien. De samenhang tussen de taalvakken versterkt, verbreedt en verduurzaamt talige en culturele kennis, bewustzijn en vaardigheden van de leerlingen.

Kenmerken van het vak Chinese taal en cultuur

China neemt een belangrijke plaats in op het wereldtoneel. Het Mandarijn Chinees, met zijn uitdagende karakteristieke schriftsysteem, is de meest gesproken taal ter wereld. Daarnaast kent China oude beschavingen met een filosofisch en historisch gedachtegoed dat zich onderscheidt van het westerse gedachtegoed. Kennis van de Chinese taal en cultuur biedt een waardevolle spiegel voor eigen denkwijzen en leidt tot een groter begrip voor uitingen van de Chinese cultuur, in Nederland en wereldwijd. Het vak draagt daarmee bij aan de persoonlijke vorming van leerlingen en het ontwikkelen van wereldburgerschap. Ervaring met de Chinese taal en cultuur zorgt voor een brug naar heel Oost-Azië, zowel in reis- als werkcontacten. Met kennis van de Chinese taal en cultuur wordt de basis gelegd voor vervolgoopleidingen in binnen- en buitenland. Het betreft niet alleen studies gericht op de Chinese taal

en cultuur, maar ook studies op het gebied van geesteswetenschappen, sociale wetenschappen, economie en bedrijfskunde.

Chinees taal en cultuur als schoolvak

In de bovenbouw havo kan Chinees worden gevolgd als profielvak in het profiel C&M, als profielkeuzevak in de profielen C&M en E&M en in het vrije deel van alle profielen.

In de bovenbouw vwo kan Chinees de tweede mvt in het gemeenschappelijke deel zijn. Binnen het gymnasium wordt de tweede mvt vervangen door een klassieke taal. In de vwo-profielen C&M en E&M is Chinees een profielkeuzevak. In alle profielen kan Chinees een keuze-examenvak in het vrije deel zijn. Het vak wordt met een schoolexamen afgesloten.

Aansluiting

In de bovenbouw van het voortgezet onderwijs (vo) sluit het vak aan op de onderbouw door voort te bouwen op de kerndoelen mvt. Op deze manier ontstaat een verticale samenhang met de onderbouw vo. Concreet betekent dit dat de taalbeheersingsniveaus, uitgedrukt in ERK-niveaus, op elkaar aansluiten. Verder geldt dat de kennis en ervaringen die leerlingen opgedaan hebben met taal- en cultuurbewustzijn in de bovenbouw een vervolg krijgen. Afhankelijk van de schoolsoort en leerweg worden inhoud en uit de onderbouw verdiept, toegespitst of geconcretiseerd.

Chinees wordt op havo en vwo ook als verkort traject aangeboden. Dit traject start in de bovenbouw en kan alleen in het vrije deel worden opgenomen. Deze variant wordt met een schoolexamen afgesloten.

Chinees taal en cultuur in de schoolsoorten

De vermelde niveaus van het Europees Referentiekader (ERK) betreffen minimale beheersingsniveaus die haalbaar zijn voor alle leerlingen. Leerlingen krijgen de ruimte om zich boven dit minimumniveau verder te ontwikkelen en het vak op een hoger niveau af te sluiten.

Het overzicht van de minimaal vereiste ERK-niveaus per taalvaardigheid ziet er als volgt uit:

	Havo	Vwo
Luisteren	A1	A2
Lezen	A1	A2
Spreken	A1	A2
Gesprekken voeren	A1	A2
Schrijven	A1 (digitaal, handmatig karakters)	A2 (digitaal) A1 (handmatig karakters)

Havo

Leerlingen werken aan hun luister-, lees-, spreek- en – in mindere mate – schrijfvaardigheid. Ze ontwikkelen hun beheersing van het Mandarijn Chinees tot minimaal het ERK-niveau A1. Ze worden uitgedaagd om het Mandarijn Chinees te gebruiken in de communicatie. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn concreet, vertrouwd en alledaags; ze zijn toepasbaar in hun directe leefomgeving en sluiten waar mogelijk aan bij vervolgopleidingen en beroepsperspectief. Leerlingen verkennen cultuurgebonden aspecten in bronnen en communicatieve contexten. Leerlingen leren over het fenomeen taal: ze vergelijken het Mandarijn Chinees met andere talen en reflecteren op hun eigen meertaligheid en die van anderen. Ze krijgen inzicht in taalleerprocessen en het leren van hun eigen taal. Leerlingen doen ervaring op met fictie en verkennen hun eigen inhoudelijke en esthetische voorkeuren. Ze krijgen inzicht in inhoud en context van fictie en in literaire kenmerken van literaire werken. De van oorsprong door doeltaalgebruikers geschreven literaire teksten worden veelal gelezen in vertaling.

Vwo

Leerlingen werken aan mondelinge en schriftelijke taalvaardigheden en ontwikkelen hun receptieve en productieve beheersing van het Mandarijn Chinees tot minimaal A2. Voor schrijfvaardigheid met handmatig geschreven karakters geldt A1. Onderwerpen en communicatieve contexten zijn concreet en vertrouwd en sluiten waar mogelijk aan bij vervolgopleidingen en beroepsperspectief. Ze stimuleren ook reflectie op maatschappelijke en culturele thema's. Leerlingen oefenen met het verwerven van relevante en bruikbare informatie uit bronnen in het Mandarijn Chinees en over China. Ze krijgen inzicht in cultuurgebonden aspecten in bronnen en communicatieve contexten. Leerlingen leren over het fenomeen taal: ze vergelijken het Mandarijn Chinees met andere talen en reflecteren op hun eigen meertaligheid en die van anderen. Ze krijgen inzicht in taalleerprocessen en het leren van hun eigen taal. Leerlingen doen ervaring op met fictie en verkennen hun eigen inhoudelijke en esthetische voorkeuren. Ze krijgen inzicht in inhoud en context van fictie en in literaire en cultuurhistorische kenmerken van literaire werken.

3. Raamwerk met domeinen en subdomeinen

Hieronder vind je het raamwerk van Chinese taal en cultuur, geordend naar domeinen en subdomeinen. Het vak wordt afgesloten met een schoolexamen.

Domeinindeling	Titel (sub)domein
Domein A	Communicatie
Subdomein A1	Rijke ervaringen met taal
Subdomein A2	Receptie
Subdomein A3	Productie en interactie
Domein B	Taalbewustzijn
Subdomein B1	Taal als fenomeen
Subdomein B2	Taal en individu
Domein C	Cultuurbewustzijn
Subdomein C1	Cultuur in fictie
Subdomein C2	Cultuur in de maatschappij

4. Eindtermen

Domein A Communicatie

Subdomein A1 Rijke ervaringen met taal

Eindterm 1

De leerling doet ervaring op met een rijk aanbod aan talige bronnen in het Mandarijn Chinees op een passend taalniveau. (E)

Het gaat hierbij om:

- lezen van en kijken en luisteren naar informatieve, opiniërende, overtuigende en amuserende bronnen in verschillende vormen en over diverse thema's;
- verwoorden van de eigen lees-, luister- en kijkervaringen;
- verbanden leggen met het eigen leerproces.

Te denken valt aan:

- een gesprek over wat je heeft verwonderd of tot nieuwe inzichten heeft gebracht in reclames, nieuwsberichten of een kort verhaal;
- doorzien hoe stijl of beeldspraak de ontvanger kunnen beïnvloeden;
- zoeken naar, benoemen van, aanwijzen van en vergelijken van voorbeelden van dialecten en accenten in films;
- een controversiële traditie uitleggen vanuit het Chinese perspectief.

Eindterm 2

De leerling gebruikt de Chinese taal op een creatieve en persoonlijke manier. (E)

Het gaat hierbij om:

- verwoorden van ideeën, gedachten, ervaringen en gevoelens
- experimenteren met klanken, woorden en teksten;
- verkennen van verschillende creatieve vormen;
- verwoorden van gemaakte keuzes en eigen voorkeuren met betrekking tot inhoud en vorm.

Te denken valt aan:

- filmfragmenten produceren met waargebeurde of fictieve gebeurtenissen en ervaringen;
- een vlog maken over een dag op school of werk;
- een cartoon maken naar aanleiding van een actuele gebeurtenis.

Subdomein A2 Receptie

Eindterm 3

De leerling toont begrip van de inhoud van auditieve en audiovisuele bronnen in de Chinese taal. (B)

Het gaat hierbij om:

- zeer korte, eenvoudige, langzaam en zorgvuldig uitgesproken multimediale bronnen;
- concrete en vertrouwde, alledaagse zaken;
- herkennen van taalconventies;
- overbrengen van de globale boodschap en voorspelbare informatie uit de bronnen.

Te denken valt aan:

- de globale boodschap van een omroepbericht in een openbare ruimte herhalen, zoals in een dierentuin of zwembad;
- de uitleg van een simpele route begrijpen en opvolgen;
- korte instructies begrijpen voor het invullen van persoonlijke gegevens;
- begroetingsvormen op straat herkennen, zoals in een openbare ruimte of in een winkel;
- de relevante informatie uit een podcastreclame voor een evenement of festiviteit opschrijven, zoals prijzen, plaats, tijd en activiteit.

Eindterm 4

De leerling toont begrip van de inhoud van schriftelijke bronnen in de Chinese taal. (B)

Het gaat hierbij om:

- zeer korte, eenvoudige teksten;
- concrete en vertrouwde, alledaagse zaken;
- herkennen van taalconventies;

- overbrengen van de globale boodschap en de belangrijkste informatie uit de bronnen.

Te denken valt aan:

- een overzicht van de openingstijden van een instelling, zoals een bibliotheek of sportclub;
- een poster of infographic over een evenement of een uitnodiging voor een feestje;
- een tandartsafspraak met datum, tijd en plaats noteren uit een digitaal bericht;
- eenvoudige bewegwijzering opvolgen in een groot gebouw, zoals een ziekenhuis of bedrijf;
- eenvoudige visuele poëzie of een stripverhaal.

Subdomein A3 Productie en interactie

Eindterm 5

De leerling spreekt in de Chinese taal, afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- kort en in eenvoudige bewoordingen beschrijven van concrete en eenvoudige, alledaagse zaken;
- inzetten van passend taalgebruik en communicatievorm;
- gebruiken van elementaire bewoordingen.

Te denken valt aan:

- zichzelf kort voorstellen met naam en woonplaats;
- een videoboodschap over het eigen dagelijkse leven, zoals school, werk en hobby's;
- een voorwerp uit een hobby of sport beschrijven door de vorm en de kleur ervan te benoemen;
- een korte, eenvoudige, ingestudeerde mededeling doen of instructie geven, zoals waar het toilet is of hoe laat de lunch wordt geserveerd;
- een korte routebeschrijving naar de locatie van een afspraak doorgeven aan een vriend of collega.

Eindterm 6

De leerling voert gesprekken in het Chinees, afgestemd op doel, gesprekspartners, context en medium. (B)

Het gaat hierbij om:

- mondelinge online en offline interactie over zeer vertrouwde basisbehoeften;
- uitwisselen van elementaire, persoonlijke en feitelijke informatie in informele sociale contacten;
- afstemmen van taalgebruik en non-verbale communicatie op socioculturele gebruiken;
- gebruiken van elementaire bewoordingen.

Te denken valt aan:

- eenvoudige vragen stellen en beantwoorden over elementaire persoonlijke gegevens, zoals leeftijd, woonplaats en land van herkomst, school, studie of beroep;
- iemand uitnodigen om mee te doen met een spel of om mee te gaan naar een voorstelling;
- bespreken waar en op welk tijdstip iemand verwacht wordt, zoals bij een afspraak bij een arts of bij een afspraak met vrienden;
- in een winkel vragen om een product in een bepaalde kleur of vorm, zoals een souvenir of kledingstuk;
- met een gesprekspartner bespreken welke muziek, films en games je wel en niet leuk vindt.

Eindterm 7.1

De leerling schrijft in het Chinees met digitaal gebruik van karakters, afgestemd op doel, publiek, context en medium. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitwisselen van informatie in korte en eenvoudige, schriftelijke informele en formele online interactie over zeer vertrouwde basisbehoeften;
- afstemmen van taalgebruik op socioculturele gebruiken;
- gebruiken van zeer elementaire bewoordingen.

Te denken valt aan:

- met behulp van eenvoudige woordenschat alledaagse voorwerpen, personen, dieren en voorkeuren beschrijven;

- met behulp van gangbare digitale toepassingen in enkele korte zinnen verslag doen van een alledaagse ervaring voor een informeel publiek;
- korte online persoonlijke of beroepsmatige berichten opstellen om iets te waarderen of om afspraken te bevestigen;
- een eenvoudig online formulier invullen met elementaire persoonlijke gegevens;
- korte positieve en negatieve reacties geven op eenvoudige online berichten.

Eindterm 7.2

De leerling schrijft in het Chinees met handmatig gebruik van karakters, afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- uitwisselen van informatie in korte en eenvoudige, schriftelijke informele interactie over zeer vertrouwde basisbehoeften;
- afstemmen van taalgebruik op socioculturele gebruiken;
- gebruiken van zeer elementaire karakters.

Te denken valt aan:

- met behulp van eenvoudige woordenschat alledaagse voorwerpen, personen, dieren en voorkeuren beschrijven;
- in enkele korte zinnen verslag doen van een alledaagse ervaring voor een informeel publiek;
- korte persoonlijke berichten opstellen om iets te waarderen of om afspraken te bevestigen;
- een eenvoudig formulier invullen met elementaire persoonlijke gegevens;
- korte positieve en negatieve reacties geven op eenvoudige berichten.

Domein B Taalbewustzijn

Subdomein B1 Taal als fenomeen

Eindterm 8

De leerling toont inzicht in overeenkomsten en verschillen tussen het Chinees en andere talen. (B)

Het gaat hierbij om:

- herkennen en vergelijken van kenmerken op klank-, woord- en zinsniveau in het Chinees en in andere talen die de leerling kent, in bronnen die passen bij het beheersingsniveau van de leerling;
- analyseren van overeenkomsten en verschillen;
- uitleggen van het Chinese karakterschrift en het pinyin.

Te denken valt aan:

- verschillen en overeenkomsten uitleggen tussen woordvolgorde, weergave van geslacht en schrift uit bronnen in het Chinees en in een Westerse taal;
- een poster ontwerpen met internationale woorden, leenwoorden en verwante woorden die je vindt in het Chinees;
- uit audiovisuele bronnen een vergelijking maken tussen spreekwoorden en gezegdes in het Chinees en andere talen, met behulp van digitale middelen;
- een overzicht bijhouden van woorden die voorkomen in het Chinees en in andere talen die de leerling kent.

Subdomein B2 Taal en individu

Eindterm 9

De leerling toont inzicht in taalleerprocessen en reflecteert op het eigen taalleerproces. (H)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven hoe het leren van talen werkt en welke aspecten het leren van een vreemde taal bevorderen en belemmeren;
- evalueren wat werkt in het eigen taalleerproces;
- conclusies trekken over passende aanpakken voor het leren van een taal op basis van kennis en eigen ervaringen;
- verwoorden van de eigen taalleervoorkeuren aan de hand van relevante voorbeelden.

Te denken valt aan:

- een portfolio met eigen schrijf- en/of spreekproducten in het Chinees verzamelen en daarin de ontwikkeling van de ERK-beheersingsniveaus en passende taalleerstrategieën beschrijven en evalueren;
- een reflectieverslag waarin wordt toegelicht hoe het eigen brein werkt bij het onthouden van taal, gekoppeld aan eigen positieve en negatieve ervaringen en voorkeuren bij het leren van Chinees en een eigen 'taalleerplan' voor een toekomstige studie;
- met behulp van AI vragen om verbeteruggesties en een uitleg voor een zelf voorbereide presentatie.

Eindterm 10

De leerling reflecteert op het eigen meertalige repertoire en dat van anderen. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen van de relatie tussen het meertalige repertoire en de eigen identiteit;
- waarderen van het eigen meertalige repertoire en dat van anderen;
- verbanden leggen tussen de inzet van het eigen meertalige repertoire en het leren van andere talen;
- verbanden leggen tussen de inzet van het eigen meertalige repertoire en de bevordering van de communicatie.

Te denken valt aan:

- een presentatie houden waarin je je eigen meertalige repertoire met je identiteit vergelijkt;
- een posterpresentatie maken over de invloed van de status en de sociale waardering van de talen in het eigen meertalige repertoire;
- een uitleg geven over de aanpak om een tekst of fragment te begrijpen door de eigen meertaligheid in te zetten;
- een brief schrijven over de eigen kwaliteiten, interesses en voorkeuren ten aanzien van het leren van talen en de mogelijkheden voor toekomstige studie en beroep;
- een reflectieverslag waarin je de ontwikkeling van je beheersing van verschillende talen uitlegt aan de hand van ERK-niveaus en waarbij je het verschil tussen begrijpen, spreken en schrijven meeneemt.

Eindterm 11

De leerling toont inzicht in de mogelijkheden en beperkingen van digitale hulpmiddelen in communicatie in het Chinees. (H)

Het gaat hierbij om:

- experimenteren met digitale hulpmiddelen om teksten in het Chinees te begrijpen;
- experimenteren met digitale hulpmiddelen om output in het Chinees te genereren;
- evalueren van gegenereerde output in relatie tot doel, publiek en context;
- conclusies trekken over de mogelijkheden en beperkingen van digitale middelen bij receptie en productie van het Chinees.

Te denken valt aan:

- een motivatiebrief schrijven voor een cursus Chinees in het buitenland en daarbij gebruikmaken van een tekstverwerkingsprogramma;
- met behulp van AI een tekst over een cultureel verschijnsel voor een korte presentatie in het Chinees genereren en hierbij relevante tekstgedeeltes selecteren en aanpassen voor gebruik;
- verschillende AI prompts gebruiken om een tekst in het Chinees op te stellen en evalueren welke prompt het meest geschikte materiaal opleverde, en uitleggen waarom;
- een boek in het Chinees lezen met behulp van online vertaalprogramma's;
- uitspraak, spreektaal en woordenschat trainen met chatbots ter voorbereiding op een spreektaak.

Eindterm 12

De leerling legt verbanden tussen ervaringen, persoonlijke interesses en kwaliteiten, vervolgopleidingen en toekomst. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen van de betekenis, relevantie en rol van het Chinees in de maatschappij;
- oriënteren op sectoren, beroepen en vervolgopleidingen waarin kennis van en vaardigheden in de Chinese taal en cultuur relevant zijn;
- deelnemen aan activiteiten gerelateerd aan het vak Chinese taal en cultuur;

- verwoorden van de eigen kwaliteiten en interesses passend bij het vak Chinese taal en cultuur;
- reflecteren op opgedane ervaringen in het kader van oriëntatie op leren en werken.

Te denken valt aan:

- ervaren waar je enthousiast van wordt of aanleg voor hebt of wat je nog meer wilt leren als het gaat om het Chinees;
- inzichtelijk maken waar talen terug te zien zijn in AI en in de maatschappij, welke rol zij daar spelen en waar men Chinees in de wereld tegenkomt;
- kennismaken van opleidingen waarin talen worden aangeboden of een rol spelen, zoals horeca, toerisme en recreatie, luchtvaart, marketing en communicatie, internationale handel, tolken en vertalen, muziek en theater, media en vormgeving, kunsteducatie;
- reflecteren op de vraag waarom je een taal zou leren en wat het leren van een taal jou als persoon oplevert;
- reflecteren op het eigen meertalige repertoire en het effect van taalgebruik in beroepscontexten.

Domein C Cultuurbewustzijn

Subdomein C1 Cultuur in fictie

Eindterm 13

De leerling doet ervaring op met verschillende vormen van fictie in de Chinese taal. (E)

Het gaat hierbij om:

- rijke en diverse vormen van fictie en literaire werken uit verschillende contexten en genres, met verschillende thema's en van verschillende auteurs;
- uitdagende inhoud en toegankelijk taalniveau, waar nodig met ondersteuning van vertaling;
- verwoorden van de eigen lees-, luister- en kijkervaringen;
- verwoorden van de eigen keuzes aan de hand van relevante voorbeelden.

Te denken valt aan:

- boeken van verschillende schrijvers en genres vergelijken en aangeven welke je het meest aansprekend vindt;
- overeenkomsten en verschillen tussen een boek en de verfilming ervan bespreken en de eigen voorkeuren verwoorden;
- een recensie schrijven over een Chinese tv-serie;
- een compilatie maken van de beste nummers in het Chinees van verschillende muzikale genres en over verschillende onderwerpen.

Eindterm 14

De leerling toont inzicht in inhoud en context van fictie en verkent de relatie met de eigen context. (H)

Het gaat hierbij om:

- vormen van fictie die oorspronkelijk door een doeltaalgebruiker zijn geschreven of gemaakt;
- beschrijven van maatschappelijke en psychologische thema's, verhaallijnen en kenmerken van personages en hun ontwikkeling;
- analyseren van thema's en personages in relatie tot de socioculturele context van een fictiewerk;
- verbanden leggen tussen een fictiewerk en de culturele context waarin het is ontstaan;

- verbanden leggen tussen inhoud en context van een fictiewerk en de eigen leefwereld en ervaringen.

Te denken valt aan:

- de invloed op jouw kennis van en mening over een onderwerp in een boek beschrijven in een blog;
- in een groepsdiscussie een dilemma bespreken uit een verhaal in een boek of een film, vanuit het perspectief van verschillende personages en vanuit het eigen perspectief;
- een maatschappelijke kwestie in een boek of een film afzetten tegen de tijd en plaats waarin het verhaal zich afspeelt;
- de mogelijke ontwikkeling van een personage in de loop van een verhaal verklaren.

Eindterm 15

De leerling toont inzicht in literaire teksten uit diverse cultuurhistorische perioden. (B)

Het gaat hierbij om:

- lezen - met ondersteuning van ver- en hertalingen en verkorte versies - van verhalende, lyrische en dramatische werken die oorspronkelijk door een doeltaalgebruiker zijn geschreven en zich van verschillende media bedienen;
- beschrijven van kenmerken van tekst en vorm met behulp van literaire middelen;
- analyseren van taalgebruik, verteltechnieken en stijlelementen in relatie tot het genre;
- uitleggen van boodschap en betekenis van de gelezen literaire werken.

Te denken valt aan:

- verschillen in kenmerken tussen twee gedichten illustreren met voorbeelden uit de tekst;
- in een groepsgesprek het taalgebruik en de beeldspraak bespreken die de schrijver inzet om eigenschappen en motieven van een personage te karakteriseren;
- in een betoog de verteltechnieken analyseren die zijn ingezet om de spanning te verhogen;
- in een verslag de moraal van een verhaal en het verband met stilistische en inhoudelijke keuzes van de auteur bespreken.

Subdomein C2 Cultuur in de maatschappij

Eindterm 16

De leerling toont inzicht in cultuurgebonden aspecten in bronnen in relatie tot gebieden waar Chinees een voertaal is. (B)

Het gaat hierbij om:

- herkennen en beschrijven van tradities, gebruiken en maatschappelijke verschijnselen in bronnen in verschillende vormen en media;
- uitleggen van culturele kenmerken in de bronnen;
- analyseren van (cultuur)historische ontwikkelingen en perspectieven in het betreffende gebied;
- conclusies trekken over de betekenis van culturele kenmerken in nieuwe bronnen;
- vergelijken van deze culturele kenmerken met de eigen en andere leefwerelden.

Te denken valt aan:

- figuurlijk taalgebruik in een artikel onderscheiden en de culturele invloeden daarop bespreken;
- stereotypen in een nieuwsbericht identificeren;
- aspecten uit de geschiedenis beschrijven die terugkomen in een actuele bron;
- normen en omgangsvormen die beschreven staan in een bron vergelijken met de eigen normen.

Eindterm 17

De leerling reflecteert op ervaringen met cultuurgebonden aspecten in contexten waarin Chinees een voertaal is en beoordeelt hun invloed op communicatie. (H)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van cultureel bepaalde normen, overtuigingen en gewoonten in diverse vormen van input en situaties;
- analyseren van de invloed van culturele kenmerken op communicatie in dagelijkse, opleidings- en beroepssituaties;
- verbanden leggen tussen de waargenomen cultuurgebonden aspecten en eigen perspectieven en standpunten;
- conclusies trekken over hoe je stereotypering en misverstanden in de communicatie kunt voorkomen.

Te denken valt aan:

- een kennismaking met uiteenlopende meningen van diverse groepen over kansengelijkheid;
- tijdens digitale uitwisselingen in internationale projecten de eigen sociaal-culturele achtergronden herkennen en benoemen die overeenkomen met en verschillen van die van leeftijdsgenoten;
- een groepsdiscussie over hoe je een onbekende gelijkwaardig kunt benaderen en hoe je je kunt verplaatsen in uiteenlopende perspectieven.

Bijlage – Begrippenlijst

Hieronder lees je de vakspecifieke begrippen en hun omschrijving. Deze omschrijvingen zijn bedoeld voor leraren om de bedoeling en inhoud van het conceptexamenprogramma te begrijpen.

Begrip	Omschrijving
Bron	De oorsprong van data of informatie, inclusief de maker en de manier waarop die wordt aangeboden.
Communicatie	De (online) mondelinge, schriftelijke en multimodale uitwisseling van boodschappen die bewust en/of onbewust, verbaal en/of non-verbaal worden overgebracht, ontvangen en geïnterpreteerd. Wanneer deze uitwisseling is afgestemd op doel, publiek en context, is er doelgerichte communicatie.
Communicatief doel	Wat je beoogt te bereiken door middel van communicatie: informeren, amuseren, instrueren, overtuigen, beschouwen en activeren.
Communicatieve context	De tijdruimtelijke en sociaal-culturele omgeving waarin specifieke communicatie plaatsvindt. De context van de communicatie oefent een grote invloed uit op de vorm die je communicatie aanneemt.
Creativiteit	Het vermogen om originele ideeën en oplossingen te bedenken en te realiseren met behulp van taal, materialen en technieken.
Cultuur	Alles wat mensen denken, doen en maken en de betekenis die zij vanuit hun individuele en het collectieve geheugen daaraan geven. Cultuur is een dynamisch geheel aan gebruiken en uitdrukkingsvormen.
Cultuurbewustzijn	Inzicht hebben in de verschillende manieren waarop mensen met uiteenlopende achtergronden en herkomst leven, denken en handelen, en hun uitingen in perspectief plaatsen.
Cultuuruiting	Manier waarop een samenleving of groep haar waarden, normen, ideeën, tradities, omgangsvormen en creativiteit tot uitdrukking brengt. Bijvoorbeeld: kunst, muziek, literatuur, architectuur, rituelen en gebruiken.

Culturele context	Het geheel van sociale, historische en maatschappelijke factoren die invloed hebben op hoe mensen denken, communiceren en zich gedragen binnen een bepaalde samenleving of groep.
Culturele diversiteit	De aanwezigheid van verschillende talen, tradities, normen, waarden, religies, oriëntaties, etniciteiten en andere aspecten van cultuur in een samenleving.
Culturele identiteit	Onderdeel van iemands identiteit of die van een groep op basis van gemeenschappelijke waarden en normen.
Fictie	Alle tekstvormen waarin met behulp van verteltechnieken een werkelijkheid verbeeld wordt middels audiovisuele en/of talige media. Bijvoorbeeld vormen van literatuur, films, tv-series en verhalende games.
Genre	Een verzameling teksten van een vergelijkbare soort en met hetzelfde doel, die wordt gekenmerkt door (een) overeenkomstig(e) structuur, stijl, taalgebruik en lay-out. Genres helpen bij het ordenen en herkennen van verschillende tekstsoorten. Er zijn literaire en zakelijke genres. Literaire genres kennen een onderscheid in proza, poëzie en toneel en alle vormen daartussen. Het gaat om tekstsoorten zoals kinderriempjes, liedjes, gedichten, korte verhalen, romans, <i>graphic novel</i>, fabels, verhalende podcast of <i>spoken word</i>. Zakelijke genres kennen globaal een nader onderscheid in feitelijke en waarderende tekstsoorten. Voorbeelden van feitelijke tekstsoorten zijn een nieuwsbericht, beschrijving, instructie, recept, schoolboektekst, verklaring, infographic, oproep, verzoek. Voorbeelden van waarderende tekstsoorten zijn een beschouwing, betoog, respons, column, recensie, reclame, ingezonden brief
Interactie	Uitwisseling van kennis, ideeën, gevoelens en informatie tussen twee of meer personen, waarbij er sprake is van een voortdurende afwisseling tussen luister- en spreek- en gespreksactiviteiten, en/of lees- en schrijfactiviteiten.

Lingua franca	Een taal die als gemeenschappelijk communicatiemiddel wordt gebruikt tussen mensen met verschillende thuistalen.
Literair middel	Talig middel dat zich onderscheidt van een zakelijke manier van uitdrukken en bijdraagt aan de esthetische waarde van een tekst. Literaire middelen kleuren een tekst en richten de aandacht van de lezer of luisteraar. Bijvoorbeeld: stijl, register, stijlfiguren, beeldspraak en vormgevingsaspecten.
Literatuur	Wat onder literatuur wordt verstaan loopt uiteen en is veranderlijk. Het gaat om teksten die een werkelijkheid verbeelden met taal als voornaamste medium en met inzet van literaire middelen. Literatuur omvat een breed scala aan genres, zowel fictieve als non-fictieve teksten, van uiteenlopende complexiteit. Er worden vanouds drie vormen onderscheiden: verhalende, lyrische en dramatische teksten. De betekenis van literaire teksten komt tot stand in een wisselwerking tussen de tekst, de context en de lezer.
Mediation	Alle verbale en non-verbale activiteiten gericht op bevorderen en het vergemakkelijken van begrip en communicatie, door onder andere uitleggen, aanpassen van taal of van spreektempo, samenvatten, vertalen, hertalen en parafraseren.
Meertalig repertoire	De talen, taalvariëteiten of woorden en uitdrukkingen uit de talen/taalvariëteiten die een persoon passief of actief beheerst, die flexibel gebruikt kunnen worden in de communicatie of bij het leren van een nieuwe taal.
Meertaligheid	Het naast elkaar bestaan van meerdere talen en taalvariëteiten binnen een samenleving, context of bij een individu.
Multimediaal	Het gebruiken van verschillende media. Bijvoorbeeld kranten, tijdschriften, boeken, posters, fotografie, televisie, films, video's, games internet en sociale media.
Multimodaal	Het combineren van meer dan één communicatiekanaal in een product. Bijvoorbeeld: geschreven teksten, gesproken teksten, gebaren, gezichtsuitdrukkingen, muziek en allerlei soorten

	beeldmateriaal zoals video's, animaties, illustraties en grafieken.
Non-fictie	Alle tekstvormen die op de werkelijkheid berustende feiten aanbieden, analyseren of interpreteren. Bijvoorbeeld: handleidingen, woordenboeken, documentaires, essays, schoolboekteksten of (auto)biografieën.
Omgangsvorm	Afgesproken en sociaal geaccepteerde manier waarop mensen met elkaar omgaan in sociale interactie, zoals manieren van groeten, beleefdheidsregels, communicatie en gedragingen.
Perspectief	Zienswijze van de auteur, spreker of gesprekspartner, verschillende invalshoeken in de tekst, vertelperspectief.
Pluricultureel	Het naast elkaar bestaan van culturen die elkaar beïnvloeden in een situatie, context of samenleving.
Productieve taalvaardigheid	De vaardigheden spreken en schrijven.
Receptieve taalvaardigheid	De vaardigheden kijken, luisteren en lezen.
Register	Taalgebruik dat aan een bepaalde situatie is gebonden, zowel wat betreft woordkeuze als zinsbouw. Er zijn verscheidene registers, variërend van zeer informeel tot zeer formeel. De vijf belangrijkste registers zijn vulgair, informeel, neutraal, formeel, archaïsch.
Retorisch middel	Talig middel dat bijdraagt aan overtuigingskracht in spreken en schrijven. Bijvoorbeeld: stijlmiddelen, beeldspraak, ironie, verteltechnieken of woordkeuze.
Taalbewustzijn	Expliciete kennis over taal, alertheid op de werking van taal en inzicht in hoe talen geleerd en gebruikt worden.
Taalconventie	Wat in een bepaalde context door de taalgemeenschap gebruikelijk en passend wordt gevonden in het taalgebruik.
Taalleerproces	De cognitieve, sociale en affectieve activiteiten die iemand inzet om een eerste, tweede of vreemde taal te leren.
Taalvariatie	Het bestaan van verschillen binnen een taal of binnen het taalgebruik van een individu.
Taalvariëteit	Een variant op een erkende taal die door een groep mensen gesproken of geschreven wordt.

	Bijvoorbeeld: dialecten, straattaal en jongerentaal. Elke taalvariëteit heeft een aantal opvallende eigen kenmerken, zoals eigen uitspraak, eigen woorden en grammaticaregels.
Tekst	Elke vorm van mondelinge, schriftelijke, digitale en multimodale communicatie, waarmee ideeën, ervaringen, gedachten, gevoelens, meningen en informatie door middel van taal worden weergegeven.
Verteltechniek	Techniek om een verhaal op te bouwen en kleuren. Hiermee worden gebeurtenissen weergegeven en de aandacht en blik van de lezer of luisteraar gericht. Bijvoorbeeld: perspectief, verteltempo en verhaallijnen.

Als landelijk expertisecentrum richt SLO zich op de ontwikkeling van het curriculum in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs in Nederland. We werken met het onderwijsveld aan de doelen, kaders en instrumenten waarmee scholen hun opdracht vanuit een eigen visie kunnen vervullen.

We brengen praktijk, beleid, maatschappelijke ontwikkelingen en onderzoek samen en stellen onze expertise beschikbaar aan onderwijs en overheid, bijvoorbeeld in de vorm van leerplannen, tools, voorbeeldlesmaterialen, conferenties en rapporten.

Bezoekadres
Stationsplein 1
3818 LE Amersfoort

Postadres
Postbus 502
3800 AM Amersfoort

T +31 (0)33 484 08 40
E info@slo.nl
W www.slo.nl

 [company/slo](https://www.linkedin.com/company/slo)
 [SLO_nl](https://twitter.com/SLO_nl)